

İdealist İttihatçı Bir Muallim Selim Sırrı Tarcan (Hatırat)

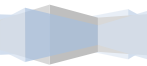
Selim Sırrı Tarcan, Haz.. Erhan Çifçi

İstanbul, Akıl Fikir Yayınları, 2017, 136 sayfa, ISBN:978-605-9790-96-3

Kadir Kaan GÜLER*

Hatırat türünde eserler devlet adamlarının yahut tarihte sivrilmiş bireylerin ‘sırlarıyla’ ölmek istemelerinden dolayı Türk yazınında sıklıkla rastlanan bir tür değildir. Buna karşılık kişilerin kendi gözlerinden, birinci ağızdan anlatmış oldukları bu eserlerin tarihi ve bilhassa da toplumu anlamak açısından büyük bir öneme sahip olduğu aşikârdır. Otobiyografilerini ya da hatıralarını kaleme alanların ise sıkıcı dilleri genel olarak göze çarpmaktadır. Bazen de kendilerini daha fazla ön plana çıkarmak istemeleri, yalnızca uygun gördükleri konuları anlattıkları dahi gözlenmektedir. İşte Selim Sırrı Tarcan’ın hatıraları bu anlamda diğer hatırat türü eserlerden ayrılmaktadır. Zira Selim Sırrı Tarcan çocukluk döneminden başlayarak, hayatının hemen her safhasında iyi-kötü, doğru-yanlış bütün tecrübelerini okuyucu ile paylaşmaya özen göstermiştir.

* Araştırmacı-Yazar, kadir_kaan18@hotmail.com

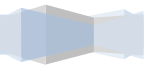

Selim Sırrı bir yetim olmasına rağmen annesi onu bin bir zorlukla okutmuştu. Ancak jimnastik dersleri hariç diğer hiçbir dersten başarılı olamamaktaydı. Buna rağmen tutkuyla yapılan her işin sonunda muhakkak başarının geleceğini ispatlayan bir hayata sahipti. Dikkat çekicidir ki bir yaşıttının jimnastik dışında bütün derslerde başarılı olmasına rağmen ona dair elimizde bir bilgi/belge bulunmazken Selim Sırrı idealistliğini, tutkusunu doruklarda yaşayarak günümüze dair ulaşan bir çok eser bırakmış aynı zamanda kendi alanından Türkiye'nin en önde gelen simalardan biri olmuştur. Burada Bernard Shaw'ın "eğitimime okul yüzünden uzunca bir ara vermek zorunda kaldım" sözünü hatırlamamak kabil değildir. Nitekim dünyanın hiçbir yerinde hiçbir zaman dersler ileriye dönük başarının ölçütünü oluşturamazlar.

Selim Sırrı'nın spor ile yakından kurduğu bağ onun özsaygısına ve özgüvenine de yansımıştır. Derslerinde başarısız olmasından dolayı öğretmenleri tarafından kendisine güvenilmediğinden bu durum daha büyük önem arz etmiştir. Nitekim Fransızcası yeterince iyi olmamasına rağmen sadece hafızasına güvenerek Sırp Kralı karışışında konuşma yapmak için öne atılan yegane isim olmuştur. Bugün de ispat olunduğu üzere, sporun bireyin sağlığına doğrudan etkisi olduğu gibi duygusal ve psikolojik anlamda da faydaları bulunmaktadır. Aksi takdirde Selim Sırrı'nın duruşunu başka bir durumla anlatmak mümkün olabilir miydi?

Selim Sırrı, kendi kişiliğini oluşturdukça dönemin politik olaylarının içine girmekten de kurtulamaz. O dönem belirli bir eğitim almış her Türk genci gibi o da Jön Türklük fikrine dolaylı da olsa bağlanmıştır. Annesi bu durumdan kaygılanarak Doktor Şerafettin Bey'e ona Selim Sırrı'ya göz kulak olmasını rica eder fakat Doktor Şerafettin Bey ertesi gün sürgün edilir. II. Abdülhamid Han dönemini çok iyi yansıtan bu trajikomik olay bu kez Padişah'ın İttihatçılar tarafından öldürülen Şemsi Paşa'nın üzerine Balkanlar'da durumu kontrol etmesi için gönderdiği Hüseyin Mümtaz Bey'in söylediği şu lafı hatırlatmaktadır: "Kulunuzdan gayrisi İttihatçıdır."

Selim Sırrı buna rağmen siyasal meseleler içinde boğulmaz, kendi ifadesi ile tam bir "spor delisi" olur. Onun sporla olan bağlantısı anlatmak için şu paragraf kafidir: "Kurtuluş'ta Rum pehlivanlar ile güreşiyor, Tepebaşı'nda Üniyon Fransez'de İtalyanlarla eskrimde boy ölçüşüyor, Fenerbahçe deniz hamamında yüzme yarışına giriyor, Büyükkada'da Celal Esat'ın evinde insanları gülle gibi havaya kaldırıyor, Şakirpaşazade Asım'a boks dersi veriyordum." (sf. 53) Hatta öyle ki, kendisi bir yerden bir yere trenle yolculuk ederken bile spor yapmaktan geri durmamaktadır. Haliyle onun bu tavırları spora alışık olmayan toplum tarafından oldukça gariptir.

Hatıratındaki tek politik aksiyonunu vükela yemini kısmında anlatmaktadır. İkinci Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle birlikte hatipliğini kullanmış halkı heyecana getirerek bütün bakanlara tek tek Meşrutiyet yemini ettirmiştir. Burada çıkarılacak birçok mesele mevcuttur. Bir kere, insanların iyi bir hatip bulduklarında nasıl galeyana geldiklerinin çok çarpıcı bir örneği mevcuttur. Sonucunu dahi düşünmeden, ilk defa gördükleri bir insana koşulsuzca bağlanmaları hayret vericidir ki bu da sosyolojik bir tespit yapılmasını beraberinde getirir. Fakat Selim Sırrı'nın siyasette tükettiği zaman fazla değildir; nitekim süreç sonunda tasfiye edilir. Bu durumu kendisi açısından bir fırsata çevirmeyi bilen Selim Sırrı İsveç'e gider ve orada kendisini tam manasıyla geliştirme fırsatını bulur. Hatta orada İsveç Kralı ile dahi dostluk kuracak duruma gelir.

Türkiye'ye döndüğünde ise askerlikten de istifa ederek kendisini tamamıyla eğitime adar. Muallimlikten müfettişliğe kadar eğitimciliğin her merhalesinde bir nefer gibi görev alır. En büyük çabası ise toplum hayatından soyutlanan, belirli kalıplara sığdırılmaya çalışılan kadınlara da jimnastik öğretmek onların sosyal entegrasyonlarını sağlamak olmuştur. Fakat her kesimden insanın tutucu tavırlarıyla karşılaşmıştır. Bu arada konferanslar vermekten de geri durmamıştır. Ülkenin pek çok yerine giderek beden eğitimi konusunda konferanslar vermiştir.

Hatıratın belki de en çarpıcı kısımlardan biri, Zeybek oyununa yaptığı katkıları bütün teferruatlarıyla birlikte anlattığı bölümdür. Avrupa'da milletlerin kendi kültürlerine ait oyunlarındaki uyumu görünce Zeybek oyununu da belirli kalıplara sokar ve "Tarcan Zeybeği" adıyla anılacak olan, kadın ve erkeğin birlikte oynadığı oyunu kurallara bağlar. Bu sayede Atatürk'ün de takdirine mazhar olur. Zeybek oynarken Türklüğü ile öğrenmesi de meseleye bakış açısı net bir şekilde ortaya koymaktadır. Zeybek üzerinden yaptığı Türkçülük, Gökalp'in "*bedii Türkçülük*" tasavvuruyla örtüşmektedir.

Sonuç olarak Selim Sırrı Tarcan, Türk tarihinin alışılmadık bir kişiliği olarak farklı bir eser ortaya koymuştur. Hatıratını bir hikâye tadında yazarak okunması keyifli bir kitap ortaya çıkmıştır. Döneminin eğitim kurumlarını, toplumun spora bakışını samimiyetle ortaya koymuştur. İdealist kişiliği ve yılgınlığa karşı duruşuyla mümtaz bir şahsiyet olarak tarihteki yerini almıştır.

